

VITA METRICA S. LEODEGarii

EPISCOPI ET MARTYRIS,

Walafrido Strabo a nonnullis adscripta b.:

I. Prologus.

Carmina plura nitent, studio florente peracta,
 Quæ ingenio clari composuere viri.
 Dulciffuo hæc pascunt dociles modulamine mentes,
 Infundunt plectris dulcia mella suis.
 Materiem ut libuit sumebat quisque magister,
 Proferat ut purum hinc opus egregium.
 Hic Evangelii historiam, resonante camæna
 Dulci, texebat; carmina vera dedit.
 Hic vetus atque novum mira promiscuit arte,
 Floribus ornatum, composuitque librum.
 Alter apostolicæ depromserat ore labores,
 Expressitque actus versibus egregios.
 Nec minus et patrum vitalia gesta peracta
 Christicolæ eloquio composuere pio c.
 Occidui tantum quantum pars distat (ab ortu?) d,
 Ut stellas (præstat?) Phœbus et ignicomas,
 Fago vel humiles gliscunt superante genistæ,
 Excelsit densos fraxineus et corylos;
 Vers. 18.

a Vide prosaicam ejusdem Leodegarii Vitam Patrologiæ, tomo XCVI, col. 336. Quam hic sistimus, ex libro R. P. D. Pitra, cui titulus: *Histoire de saint Léger, évêque d'Autun*, notis auctam et denuo ab ipso recensitam mutuati sumus. Hanc Vitam suspicatur D. Pitra eandem esse quam Vossius Walafrido nostro ascribit. Quibus hæc conjectura innititur, in uno ex tomis *Spicilegii Solesmensis* proxime edendis, in medium adducet argumenta vir doctissimus. EDIT. PATROL.

b Auctor ille, nullo fere indicio, sive ætatem, sive patriam, conditionemve suam prodidit. Duo tantum, nec nisi dubia, conjicere licet, primum nempe, vixisse eum in prima sæculi noni parte, cum S. martyris ossa adhuc in cella S. Maxentii integra quiescere cavit; neque enim ullibi Normannicarum meminit prædationum, quibus circa ann. 886 in Pictavorum territorio ingruentibus, S. Leodegarii reliquiæ per Gallias disjectæ fuerunt; deinde scripsisse haud C

A Sic superatus ego sophorum dogmate, dicta
 Dum scrutor, jaceo corde benigna meo.
 At, si magnarum cedrorum carpere poma
 Tardus non valeo vertice frondifera,
 Nec fructus teneros trudit quos cortice palma,
 Est satis umbriferis mere cubare locis,
 Unde meo gremio recidentia poma recondam,
 Sufficit *insuavidam* e jam saturare famem.
 Me patronus agit noster vel dicere pauca,
Annali f propere nunc redeunte die g,
 Orbita dum reducem revocaverat undique turbam,
 Quæ celebrat sacrum sanguine martyrium.
 Quisquis amas recitare meos ex ordine versus,
 Littera si sordet, syllaba vel titubat,
 Nec solito lapsu decurrit *scansia* h metri,
 Tempus non propria continet, atque loca,
 Corrige raucisona, recto duc ordinae calles;
 Pumice, scalpello tolle terente tuo.

Vers. 36.

B

procul a Jurensi aut Vosegi tractu; immo eum invisisse putem Luxovii cœnobium, quippe cui sedulo et quasi graphice describendo totus sit; floruisse demum eundem inter Sangallenses innuit unicus qui hæcenus repertus fuerit codex Sangallensis sæc. circiter ix. Cf. Mabill. *Vet. Anal.* IV, 659.

e His et præcedentibus alludit auctor tum *Evangelicæ historiæ* Juvenci, tum *Paschali carmini* Sedulii, tum metricis *apostolorum Actibus* Aratoris, tum demum variis Prudentii, Paulini, et Fortunati in sanctorum gesta carminibus.

d Eo loci et quoties deficit textus vel inhiat, pro modulo nostro, haud semper incolumi latinitate, metrove aut Minerva, supplevimus.

e *Insuavidam*, forte *his avidam*.

f *Annali* pro *annuali*.

g *Redeunte die*, nempe vº idus octobris

h *Scansia* Cangio deest.

LIBER PRIMUS.

VITA LEODEGarii MARTYRIS.

II. De ecclesiastici anni vicibus a.

Tempora temporibus cedunt b, vadit rota sæcli
 (Turbinibus c) rapidis, nec ullum ferre recursum,
 More fluentis aquæ, novit, quæ currit eundo
 In præceps raptim, vasta crepitante ruina.
 Annuus ordo meat, rector quem flectit habenis
 Currum per volucrem, varia radiante figura;
 Partibus inseritur paribus huic apta corona,
 Haud unquam tardant duodenis mensibus anni.
 Tempora bis bina: bis miscentur brumaque verque,
 Curribus æquatis autumnus currit et æstas.
 Ver tellure novo vernantia lilia promit;
 Vers. 47.

a *Vicibus*, ob annuam S. Leodegarii circa Idus Octobris festivitatem.

b *Cedunt* cod.

c *Turbinibus* abest in autographo nostro.

d *Imus* cod.

Æstas eque sinu flaventes trudit aristas;
 Autumno gravidis incumbit vinitor uvis;
 Tristis hiems calidum vulcanum spargit ad auras.
 Quodque suo gaudet ditatum munere tempus,
 Sideream prolem, summus quam misit ab astris,
 D Bruma fovet genitor, felici sorte quiescens,
 Luciferi reditum redigit, quo victor ab imis d
 Sedibus infausti barathri ver gaudet adesse.
 Sole sub ardentem recubans in flatibus æstas,
 Culmen apostolicum e clara sinuamine gestat.
 Autumnus, meritis scandunt qui celsa polorum,
 Tribula spernentes gaudent, insignis habetur.
 Vers. 59.

e *Culmen apostolicum*, festum nempe SS. apostolorum Petri et Pauli, imo forsitan ejusdem S. Petri cathedram in toto Occidente, æstivo tempore, iis scilicet diebus cum *clariori* ac diuturniori solis hæc mundus illustratur, celebratam.

III. S. Leodegarii laus, ac pia vatis adprecatio.

Annua vota refert autumnus, martyris almi
 Incipiente die, primam post luce secunda,
 Octimbris medium mensis qui dividit illum,
 Egregium victor fletum quo reddidit astris,
 Quem colimus læti, meritis qui fulget ubique,
 Quo mare protendit, seu quidquid cingitur undis
 Oceani, una omnes clarum testantur alumnium
 Pro Domino proprium plebes fuisse cruorem.
 Nunc igitur Dominus cœli nea cœpta secundet;
 Tempus adest aptum dari quo facta retexam
 Martyris egregii. Linguæ clustella resolve,
 Qui Verbum Genitoris ades; da munera linguæ,
 Linguam qui dederas, dederasque exordia vitæ;
 Barbaram sed reboet^a quamvis compressa labellis,
 Namque potes; poteras quondam qui guttura aselli^b
 Humanis formans labiis simulare loquendo.
 Mens mea jam gestit tanti depromere laudes
 Vatis; sed graciles vires torpore tepescunt.
 Non adeo sum desperans, quin omnia possis;
 Gnaro nam memini scriptum pendente propheta:
 Ora dehinc libens, ego donis illa replebo.

IV. S. Leodegarii ortus nobilis, et pueritia studio florens.

Progeniem claram clari genere parentes,
 Francorum procerum magna de gente creati:
 Hunc LEUDEGARUM vocitavit cura parentum,
 Tempore quo regni Francorum scepra tenebat
 Hlotharus rex, dives opum, qui fidus et armis.
 Dum primævus adhuc tenero fulgesceret ævo,
 Jungitur obsequiis duri parere tyranni,
 Vultibus utque frequens possit consistere coram.
 At rex ingenio docilem commisit alendum
 Tum puerum vati, ante alios qui dogmate claro
 Pollebat; juvenis tandem nil jussa moratus,
 Divinasque docendus, adit sine fraude palestras.
 Hic vates juvenis memoratur avunculus esse.
 Aduit et tenero extemplo sapientia Christi,
 Cordis et hospitium replevit lumine claro;
 Ingenio eloquiisque piis fulgescere cœpit,
 Maturus postquam doctus pervenit ad annos.
 Ut fertur, fuerat prestanti corpore pollens,
 Doctiloquus, prudens, castæ virtutis amator,
 Cujus in aspectu species radiavit amœna;
 Cujus haud unquam suscevit spurca libido
 Membra, sed innocuus permansit virgo per ævum.
 Virginibus junctus, sequitur nunc candidus Agnum,
 Agnus et hunc rexit ducendo ad amœna vireta^c,
 Quæ paradisi alit, florente sorte beata.

V. S. Leodegarius archidiaconus et abbas.

Da, Deus, ut possim tantas proferre loquela
 Virtutes, mea secundis arentia donis
 Corda riga, vatis ne tanta fluente restringat
 Haustus exiguis veniens de paupere lymphæ.
 Accessere dies, ætas advolvitur annis
 Bis denis, rapido jam jam remeante recursu.
 Interea levita pius defertur ad aras;
 Jura ministerii sacri tractanda replentur;
 Continuo sancto spiramine crescere cœpit.
 Laudibus almificis cunctos jam fama respersit;
 Etnicæ et subito populis dum lichenus^d ardens,
 Mentibus ex multis depellens nocte tenebras.
 Effectus levita pius, tum jussa facessit
 Pontificis Pictavensis, qui culmina rexit
 Ecclesie sacræ; per plebem sic semina spargit,

Vers. 120.

^a Reboet, lege reboent, ac subintellige guttura; aut si linguam mavis, nihil adde.

^b Gutturæ aselli. Solemnis est prope modum ac prisicis agiographis frequens hujusmodi humillima assimilatio e Balaam asello desumpta. Cf. sec. 11 Bened. Prolog., passim.

^c Via recta, cod.

^d Lichenus, lege Lychnus, invito metro.

A Squalida rura means, spinis mundavit adenitis,
 Messis ut esse queat Domini, ne gramina sæva
 Urant culta pio cultro plantata novella.
 Quæ loca jure sibi vates commissa tenebat
 Impiger, et celeri gressu super cuncta cucurrit;
 Solatur mœstos, curam quoque gessit egentum;
 Erigit hic humiles imis, mersatque^e superbos:
 Blanda piis prestare parat, sed et aspera pravis.
 Omnibus ipse pater cupiens medicamine blanda,
 Diruta restaurans melius, renovatque velusta;
 Quæ neglecta prius, purgata sorde, nitescunt.
 Ibat opima viri redolens jam fama per omnes;
 Hæc lampas furvis tenebris ne mersa tepescat,
 Ignicomæ jaculat flammæ. Sed ad ætheris alta
 Ipse etiam, meritis crescentibus, archiminister
 Efficitur; populis fulget jam clara lucerna.
 Sed dum forte pater quidam supra tulisset,
 Atque diem solitum clausisset sorte suprema,
 Qui quondam tenuit fratrum rexitque catervam,
 Ne deserta diu auxilio rectoris egeret
 B Ipsa cohors, melius monitis sed cresceret aucta,
 Illius regimen, claro mandante magistro,
 Suscepit levita pius: quam rexerat annis
 Bis ternis caste, atque opibus ditavit opimis.

VI. Leodegarius a palatio ad sedem Augustodunensem evchitur.

Tum magis atque magis late respersit odorem
 Fama pium; populus preconiata sancta frequentat.
 Nec minus interea regis defertur ad aures
 Rumor dulcissimus, puro de fonte redundans,
 Jura dabat populis celsus qui tempore in illo^f.
 Tum pariter proceres, et jam sine nomine vulgus,
 Obsequiis illum meritis adsistere regis
 Dignum collaudant. Complentur vota petentum;
 Protinus adductus, celso mandante tyranno,
 Sistitur, atque suo vultu parere minister
 Jussus, adest; dudum remeavit pignus amoris:
 C Denique sic aliis Leudegar jungitur anlis.
 A cunctis colitur miris affectibus illic;
 Illam quisque patrem gaudens et quisque magistrum
 Gestit habere pium, pariter juvenesque senesque.
 Urbs fuit antiquo gentis de more vocata,
 Ædua, dives opum, necnon insignis et armis^g,
 Ætas quam junior vocitavit, nomine verso,
 Augustidunam, cecidit quo pastor ab oris
 Supremis. Subito proceres dum calle citato
 Undique conveniunt, regique hæc pectore pronunt;
 Præsul ut esse queat Leudegar, clarus alumnus,
 Rex jubeat celsus. Post hæc, nil vota morantur,
 Sed citius, cunctis miro dilectus amore,
 Ecclesie Christi præsul præfertur ovanti,
 Ædua quam gestit nutrix sinuamine pulchro.
 Horrentem veluti mundat dum cultor agellum,
 Aptus ut esse queat segeti, silvasque nocentes
 Abscidit, sulcis committens dulcia sarræ,
 Accumulata queat culmis ut surgero messis;
 D Haud aliter vates, divini cultor agelli,
 Judicio placidus, largus, vultuque serenus
 Pastor ovans, rectus, nulli pietate secundus,
 Quemque supervacuis radicibus orta rescindit
 Christicolæ plebis peccamina falce loquelæ;
 Virtutes nutrit, nutrimina prava coercet;
 Centenos capiunt cœlestia mœnia fructus,
 Dum tonat ore pio Biblorum dogmata vates.

Vers. 182.

^e Mersat, barbara vox, pro mergit, evertit.

^f Hic intervertitur, ni fallor, rectus versuum ordo, ac legendum:

Nec minus interea regis defertur ad aures
 Jura dabat populis celsus qui tempore in illo,
 Rumor dulcissimus, etc.

^g Virgil., Æneid., lib. 1.